

“Misschien bestaat er wel Denkfitness: filosofieles als mentale beweeglijkheid”

Maaïke Merckens-Bekkers

Alles raakt op drift, wanneer filosofe Maaïke Merckens met haar klas gaat nadenken over beweging. Ze hoort hersens kraken. Ze ziet opvattingen verschuiven. En ook het begrip ‘beweging’ als wezenskenmerk van het leven komt op losse schroeven te staan, als iemand vertelt over haar dode konijn: “Nou, ik denk nu dat álles in de wereld in beweging is.”

Als ik aan het werkwoord ‘bewegen’ denk, dan denk ik al snel aan drukte in de klas. Kinderen die voortdurend aan het wiebelen, tikken, kletsen, rennen en frunniken zijn. Soms heerlijk al die energie om je heen. En soms helemaal niet, als je geconcentreerd een filosofisch gesprek wilt voeren.

Tegelijkertijd is filosoferen ook bewegen. Noem het mentale beweeglijkheid. Bij het filosoferen willen we alles zo open en nieuwsgierig mogelijk onderzoeken. Er zijn geen vooraf bepaalde dogma’s of ingesleten overtuigingen die aan een onderzoek kunnen ontsnappen. Juist de meest vaststaande vanzelfsprekendheden – je zou kunnen zeggen: die overtuigingen die in beton gegoten zijn – willen we onderzoeken. En het mooiste gevolg van zo’n onderzoek kan zijn dat er wat beweging in je standpunt is gekomen, omdat je er samen of alleen diep over hebt nagedacht.

Op deze koude winterse dag wil ik het fenomeen ‘beweging’ gaan onderzoeken met mijn klas. Het is behaaglijk en gezellig in ons lokaal. Vrolijke tekeningen aan de muur van de sneeuwman en de kerstman die gebroederlijk naast elkaar hangen, allemaal abstract vormgegeven want dat was de opdracht. Fantastisch hoe sommige leerlingen makkelijk hun fantasie kunnen inzetten om tot de meest fraaie en

soms bizarre plaatjes te komen. Dat biedt perspectief voor het gesprek dat we gaan voeren.

“Wie kan me vertellen wat beweging is?“, vraag ik eerst maar eens heel open aan de groep.

Vandaag heb ik de *talking stick* bij me en Lizanne mag beginnen. Zij begrijpt de vraag heel fysiek en somt een rijtje bewegen op: rennen, lopen, fietsen, schaatsen, sporten, en zo gaat het nog wel even door. Jesper die na haar komt voegt daar heel dromerig aan toe dat als je slaapt je ook beweegt, want hij draait altijd in zijn bed. “En ademen is ook bewegen“, besluit hij voldaan.

“Oké,“ stel ik, “maar wat is dan het tegenovergestelde van beweging?”

“Nou,“ meent Naziha, “ik denk dat dat ‘stilstand’ is, als iets niet beweegt. Bijvoorbeeld een steen. Die beweegt niet.”

“Maar mensen bewegen altijd, ook als ze stil zitten“, sluit Wesley aan, “want dan ben ik het wel eens met Jesper: al zie je het niet, er beweegt wel altijd iets in mensen. Anders zouden ze niet meer leven, dan ben je dood.”

“Ah, dat is een mooie invalshoek die je daar inbrengt“, zeg ik. “Kun je dus zeggen dat *leven* hetzelfde is als *bewegen* en *dood* hetzelfde als *niet bewegen*?”

helemaal geen stilstand”

heid

Hesters konijn is pas doodgegaan. Vandaar dat ze zich nogal verdiept heeft in wat er met het konijnenlijk gebeurt na de begrafenis. Ze begint te sputteren: “Ook als je dood bent, beweegt er van alles, want de beestjes in de grond eten je op en zij worden dikker en Snuffie wordt steeds dunner, dus dan kun je niet zeggen dat als je dood bent je niet beweegt.” Goed punt van Hester: blijkbaar heeft bewegen niet alleen met leven te maken, maar soms ook met dood.

Terug naar de startvraag: wat is beweging dan wél? Aleyna zucht: “Ik dacht altijd dat als iets dood was, het niet beweegt – net als die steen. Maar nu weet ik het niet meer zo zeker. Ik denk dat alles in de wereld beweging is. Misschien bestaat er wel helemaal geen stilstand. Dus: alles is beweging”, besluit ze wijs. Een mooi staaltje mentale bewegelijkheid denk ik, misschien heeft ze wel gelijk!

In Mensenkinderen delen afwisselend Maaïke Merckens-Bekkers en Sabine Wassenberg een filosofisch gesprek uit hun onderwijspraktijk. Onder de naam WonderWhy verzorgen zij trainingen, schrijven ze lesmateriaal en begeleiden ze scholen om het filosoferen op grote schaal toegankelijk te maken voor het onderwijs. www.wonderwhy.nl